

Journal of Urban Environmental Policy

Vol 1, No 4, Winter 2021

p ISSN: 2783-3496 - e ISSN: 22783- 3909

<http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

DOR: 20.1001.1.27833496.1400.1.4.5.9

Research Paper

Investigating the Role of Socio-Cultural Sustainability Indicators in Urban Public Spaces' Development (Case Study: Kholdebarin Park and Eram Garden Street, Shiraz)

Tahereh Nasr:¹ Associate Professor in Urban Planning, Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.

Maryam Emadi: PhD Student, Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Received: 2021/11/11 PP: 57-76 Accepted: 2021/12/17

Abstract

Architecture is created by human beings and this architecture is influenced by human ideals and continues to affect human beings and forms part of their ideals and ideals according to the needs in life. It is certain that design with a religious approach and attention to socio-cultural sustainability, can play an important role in human well-being and lead them to a healthy and appropriate society. Therefore, in urban policy and design, it is very important to consider the purpose of the design, visual experience and behavioral patterns of users. In the present article, the concept of quality and components and criteria affecting the design of landscape architecture and cultural space and the type of their relationship with humans are discussed through the views of thinkers in the field of urban design and planning. The most important questions of this research are; what are the qualitative components of socio-cultural sustainability in urban public spaces? And what is the relationship between the qualitative components of socio-cultural sustainability and Iranian-Islamic architectural criteria? To achieve this goal, the research method of this article is a qualitative method and the components of sustainable urban development and the qualitative components of socio-cultural sustainability and Iranian-Islamic architectural criteria are identified. The results indicate that the design of urban public spaces with emphasis on socio-cultural sustainability and attention to the components of Iranian-Islamic architecture, to create a living and dynamic atmosphere and by influencing the mental thinking of individuals to create gatherings and collective memories. It achieves peace of mind and, in addition to quantitative values, also takes steps to meet quality needs, and also with proper design, provides the possibility of better spatial separation and a sense of calm and dynamism at the same time.

Keywords: Urban Public Spaces, Socio-Cultural Sustainability, Iranian Islamic Architecture.

Citation: Nasr, Tahereh, Emadi, Maryam (2021): **Investigating the Role of Socio-Cultural Sustainability Indicators in Urban Public Spaces' Development (Case Study: Kholdebarin Park and Eram Garden Street, Shiraz)**, Journal of Urban Environmental Policy, Vol 1, No 4, Shiraz, PP 57- 76.

¹ . **Corresponding Author**, Tahereh Nasr, **Email:** Nasr@iaushiraz.ac.ir, **Tell:** +989173131571

Extended Abstract

Introduction:

Architecture is created by human beings and this architecture is influenced by human ideals and continues to affect human beings and forms part of their ideals and ideals according to the needs in life. It is certain that with a religious approach, urban landscape architecture can play an important role in the well-being of human beings and lead them to a healthy and suitable society for human life. Of course, it should be noted that the issue of Iranian-Islamic identity, which has become an important and influential issue for trustees, experts and thinkers in various fields and can play a significant role in design, is therefore very important in urban policy and design. The purpose of the design, visual experience and behavioral patterns of users should be considered.

Methodology:

With this assumption and in order to recognize the relationship between criteria and sub-criteria affecting the quality of space, with humans, in the present article, the concept of quality and components and criteria affecting it and their relationship with humans, by examining and comparing the views of different thinkers The field of urban design and planning is covered. The most important questions of this research are; what are the qualitative components of socio-cultural sustainability in public spaces of cities? And what is the relationship between the qualitative components of socio-cultural sustainability and Iranian-Islamic architectural criteria? The research hypothesis can be expressed as "it seems that architectural design can increase the interest of people to attend these spaces by using the ability to respond to all segments of society." To achieve this goal, the research method of this article is a qualitative method. In the sense that more attention has been paid to its theoretical dimensions. Attempts have been made to express the research findings in such a way that they can be used in urban projects. This research is deductive and recognizes the constructive factors of sustainable urban and then compares them. Examples of cases that have been researched include walking in Eram Garden Street and Kholdebarin Park, as well as examining the categories considered in the design of the cultural center development and the qualitative components of socio-cultural sustainability and Iranian-Islamic architectural criteria.

Results and discussion:

The objectives of this article are to extract the effective components in urban policy and design in order to create appropriate spaces for gathering and community of all segments of the population, in addition to paying attention to quantitative values, in order to meet quality needs. The step was taken and also with the appropriate design, it provided the possibility of better spatial separation and creating a sense of stillness and dynamism at the same time. Due to the importance and necessity of this topic, this article has been done with the aim of extracting and explaining the most important factors affecting the quality of public spaces of parks, sidewalks and cultural spaces. - Iranian-Islamic culture and architecture has taken place. By comparing the criteria of Iranian-Islamic architecture with the indicators of social sustainability, it can be inferred that people enjoy an environment whose structure meets the requirements of current patterns of behavior and the physiological comfort they need, in other words, the physiological needs of personality, society and Cultural should respond Assuming that the environment meets the requirements of current patterns of behavior and needs well, that environment is qualitatively satisfactory if it has the following values:

- 1- Sensory values that are the result of pleasurable senses such as olfactory sensation, taste, hearing and sight.
2. Form values that are related to the enjoyable structure or patterns of the environment.
- 3- Symbolic or associative values that originate from mental images created through sensory values.

How to perceive the signs and semantic factors in creating and strengthening the sense of place is the main focus of this research, which can be considered a groundbreaking achievement to improve the quality of architectural space. Sense of place In addition to making people feel comfortable in an open environment, it supports the cultural concepts that people want, the social relations of the community in a particular place, and reminds people of past experiences by achieving identity. In order to prolong and increase the quality of life flow and better interaction between space and society, space should be given the ability to adapt to changes in lifestyle and human needs, or in other words, to consider

criteria in the design that make space be flexible. According to the issues raised about socio-cultural sustainability and components of Islamic-Iranian architecture, we can say that there are commonalities and similarities between these two categories. For example, in Iranian-Islamic architecture, the components of democracy, multifunctionality of space, harmony with nature, geometry, unity and multiplicity, rhythm, calmness and centralism are closely related to components of socio-cultural sustainability such as well-being and vitality, interaction between environment and consumer. , Observed symbolism in the environment, a sense of physical and mental security and beauty.

Conclusion:

The results indicate that the design of urban public spaces with emphasis on socio-cultural sustainability and attention to the components of Iranian-Islamic architecture, to create a living and dynamic space and by influencing the mental thinking of individuals to create gatherings and collective memories for Achieves peace of mind and in addition to quantitative values, also takes steps to meet quality needs, and also with proper design, provides the possibility of better spatial separation and a sense of stillness and dynamism at the same time.

فصلنامه سیاست‌گذاری محیط شهری

دوره ۱، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰

شاپا چاپی: ۳۴۹۶-۲۷۸۳ - شاپا الکترونیکی: ۳۹۰۹-۲۷۸۳

<http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

DOR: 20.1001.1.27833496.1400.1.4.5.9

مقاله پژوهشی

بررسی نقش شاخص‌های پایداری اجتماعی - فرهنگی در توسعه فضاهای عمومی شهرها (مورد کاوی: پارک خلدبرین و خیابان باغ‌ارم - شهر شیراز)

طاهره نصر^۱: دانشیار شهرسازی، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران
مریم عمادی: دانشجوی دکتری، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۲۰ صص ۵۶-۵۷ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۲۶

چکیده

معماری به دست انسان بوجود می‌آید و این معماری از آرمان‌های انسان تأثیر می‌پذیرد و در ادامه نیز بر انسان تأثیرگذار است و بخشی از آرمان‌ها و ایده‌آل‌های او را برحسب نیاز در زندگی شکل می‌دهد. طراحی با توجه به پایداری اجتماعی - فرهنگی، می‌تواند نقش مهمی در هدایت انسانها به سمت یک جامعه سالم و مناسب زندگی داشته باشد. به همین منظور در سیاست‌گذاری و طراحی شهری، مدنظر قرارگیری هدف طراحی، تجربه بصری و الگوهای رفتاری کاربران بسیار مهم است. در نوشتار پیش رو، به مفهوم مؤلفه‌ها و معیارهای موثر بر طراحی معماری منظر و فضای فرهنگی و نوع ارتباط آن‌ها با انسان پرداخته شده است. این مقاله با هدف تبیین مؤلفه‌های کیفی پایداری اجتماعی - فرهنگی در فضاهای عمومی شهر تدوین شده و برای نمونه دو فضای عمومی شهر شیراز (پارک خلدبرین و خیابان باغ‌ارم) مورد بررسی قرار گرفته است. روش تحقیق این مقاله روش کیفی است و به شناخت عوامل سازنده توسعه پایدار شهری و مؤلفه‌های کیفی پایداری اجتماعی - فرهنگی و معیارهای معماری ایرانی - اسلامی پرداخته شده. یافته پژوهش حاکی از آن است که طراحی فضاهای عمومی شهری با تأکید بر پایداری اجتماعی - فرهنگی و توجه به مؤلفه‌های معماری ایرانی - اسلامی، به ایجاد فضایی زنده و پویا منجر می‌شود و با تأثیر بر اندیشه ذهنی افراد به ایجاد تجمعات و خاطرات جمعی برای رسیدن به صلح و آرامش روحی می‌پردازد و علاوه بر ارزش‌های کمی، در جهت برطرف کردن نیازهای کیفی نیز گام برمی‌دارد و با طراحی مناسب، امکان تفکیک بهتر فضایی، ایجاد حس سکون و پویایی را همزمان فراهم می‌آورد.

واژه‌های کلیدی: فضاهای عمومی شهری، پایداری اجتماعی - فرهنگی، معماری ایرانی اسلامی.

استناد: نصر، طاهره و مریم عمادی (۱۴۰۰): بررسی نقش شاخص‌های پایداری اجتماعی - فرهنگی در توسعه فضاهای عمومی شهرها (مورد کاوی: پارک خلدبرین و خیابان باغ‌ارم - شهر شیراز)، فصلنامه سیاست‌گذاری محیط شهری، سال ۱، شماره ۴، شیراز، صص ۵۶-۵۷.

^۱ نویسنده مسئول: طاهره نصر، پست الکترونیک: Nasr@iaushiraz.ac.ir، تلفن: ۰۹۱۷۳۱۳۱۵۷۱

مقدمه:

توسعه بی‌رویه شهرها صدمات جبران‌ناپذیری داشته است. رویکردهای صرفاً کالبدی به شهر، بدون در نظر گرفتن مسائل گوناگون مرتبط با شهر، در فلسفه وجودی شهر خلل ایجاد می‌کند. تا به امروز تعابیر مختلفی از شهر ارائه شده است که بحث در مورد هر کدام، مستلزم شناخت مبانی فکری پیرامون آن می‌باشد. ولی آنچه مسلم است اینکه، شهر برای انسان ساخته می‌شود. پس نوع نگاه به انسان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در فضاهای شهری تعامل و ارتباط بین انسان‌ها، یکی از مهمترین ویژگی‌های فضاهای شهری می‌باشد. این فضاها توسط مردم، مورد استفاده قرار می‌گیرند لذا توجه به انسان در تدوین مؤلفه‌ها و پارامترهای کیفی فضا، امری ضروری خواهد بود. عرصه‌های عمومی شهری مهم‌ترین بخش شهرها و محیط‌های شهری هستند که در چنین عرصه‌هایی بیشترین تماس، ارتباط و تعامل میان انسان‌ها رخ می‌دهد. این فضاها تمام بخش‌های بافت شهری را که مردم به آن دسترسی فیزیکی و بصری دارند را شامل می‌شود (Tibbalds, 1992). اصطلاح پایداری اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد سه‌گانه توسعه پایدار، در نخستین سال‌های قرن ۲۱ و با هدف بهبود شرایط زندگی جامعه مورد توجه قرار گرفت (Nastaran et al, 2013: 156). پایداری اجتماعی و فرهنگی اشاره بر حفاظت و نگهداری روابط و مفاهیم اجتماعی دارد که عاملی جهت تقویت و تحکیم سیستم‌های فرهنگی می‌باشد. همچنین شامل حفظ و گسترش ارزش‌ها و روابط اجتماعی شهروندان در سطح شهرها می‌باشد. فضاهای عمومی شهری عاملی مؤثر جهت شکل‌گیری و انسجام پایداری اجتماعی و فرهنگی در سطح شهرها می‌باشد. در این راستا ناپایداری اجتماعی، به عنوان مانعی در تحقق سایر ابعاد توسعه پایدار شهری عمل می‌کند که می‌توان آن را پیامد گسترش بی‌رویه فضائی شهرها، همراه با فقدان مدیریت مشارکتی و عدم توجه به نیازهای اجتماعی شهروندان تلقی نمود. نبود چنین فضاهایی به مفهوم نادیده گرفتن اهمیت تعامل اجتماعی بعنوان پیش‌نیاز همگرایی روابط شهروندان، تشکیل سرمایه‌های اجتماعی، مشارکت و نهایتاً پایداری اجتماعی به عنوان ضرورتی انکارناپذیر در تداوم حیات شهر سالم تلقی نمود. توجه به نقش معماری منظر و مکان‌های فرهنگی در ساختار جوامع امروز بر کسی پوشیده نیست و انسان امروزی می‌کوشد تا با هر وسیله ارتباط خود با این فضاها را ارتقاء دهد، از طرفی با رشد روز افزون جمعیت و به تبع آن رشد و توسعه‌ی شهرنشینی شرایط جدیدی در زندگی مردم ایجاد می‌شود که این شرایط خود نیازهای جدیدی را نیز به دنبال خواهد داشت. از دیگر سو زندگی مردمان هر جا با طبیعت و فرهنگ پیوندی ناگسستنی دارد و در بستر آن معنا پیدا می‌کند، لذا برای ترقی و تعالی کیفیت معماری، پرداختن به زیر ساخت‌های معماری این فضاها در جهت استفاده حداکثر افراد و به عبارتی ارتقاء پایداری اجتماعی- فرهنگی در طراحی شهری امری ضروری است. اهداف مد- نظر این نوشتار شامل استخراج مؤلفه‌های تأثیرگذار در سیاست‌گذاری و طراحی شهری است تا بتوان با ایجاد فضاهای مناسب جهت گردآمدن و اجتماع تمامی اقشار مردم است، علاوه بر توجه به ارزش‌های کمی، در جهت برطرف کردن نیازهای کیفی نیز گام برداشت و همچنین با طراحی مناسب، امکان تفکیک بهتر فضایی و ایجاد حس سکون و پویایی را همزمان فراهم کرد. با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع، این مقاله با هدف استخراج و تبیین مهمترین عوامل تأثیرگذار بر کیفیت فضاهای عمومی پارک، پیاده رو و فضاهای فرهنگی انجام شده است که مؤلفه‌های تأثیرگذار بر افزایش کیفیت محیطی این مکان‌ها با استفاده از مؤلفه‌های پایداری اجتماعی- فرهنگی و ارزش‌های معماری ایرانی- اسلامی صورت گرفته است.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق:

فضاهای عمومی شهری:

اگر فضاهای شهری را به عنوان یک موجود زنده فرض کنیم برای ادامه زندگی به سرزندگی و نشاط نیازمند است که در آن تعاملات اجتماعی شهروندان شکل می‌گیرد و فرهنگ جامعه در بستر آن ارتقاء می‌یابد (Golkar, 2007). می‌توان گفت فضاهای شهری بخش از فضای باز و عمومی شهرها هستند که تبلور ماهیت زندگی جمعی می‌باشند. در واقع آن دسته از فضاهای عمومی که در آن تعاملات و مراودات اجتماعی صورت می‌گیرد، فضای شهری به حساب می‌آیند. فضاهای عمومی مکان‌هایی هستند که به عموم شهروندان تعلق داشته و منحصر به جنبه کالبدی و فیزیکی نبوده بلکه کنش تعاملات شهروندی و فعالیت‌های شهری را نیز در بر می‌گیرد. یعنی کالبدی از شهر که در آن تعاملات و مراودات اجتماعی صورت گیرد (Rastbin et al, 2012: 37). کیفیت فضای شهری نشانه‌ای از میزان کیفیت محیط می‌باشد. با توجه به ماهیت پیچیده‌ای که فضاهای شهری دارند برای ارزیابی آنها با توجه به رویکرد هر تحقیق می‌توان از شیوه‌هایی متناسب استفاده نمود؛ ارزیابی فضای شهری می‌تواند بر اساس مجموعه‌ای از ملاکها و معیارها انجام شود که صاحب‌نظران مختلف ارائه نموده‌اند، همچنین می‌توان ارزیابی فضای شهری را در سطوح و لایه‌های مختلف انجام داد که در آن انطباق یا عدم انطباق سطوح مختلف ارزیابی ملاک موفق یا ناموفق بودن فضای شهری تلقی گردد (Heidari et al, 2021: 77). فضای شهری،

فضای خالی بین ساختمان‌ها نیست، بلکه مفهومی است در برگیرنده‌ی محیط کالبدی، فعالیت‌ها رویدادها و روابط بین آنهاست (Madanipour, 2005). دسترسی عادلانه به کاربری‌های شهری و استفاده بهینه از آن‌ها به خصوص فضای سبز شهری یکی از مؤلفه‌های اساسی در توسعه پایدار و عدالت اجتماعی است (Zakerhaghghi et al, 2021: 17). از نظر کالن (1998) نیز، فضای شهری مهمترین مکان برای نمایش دادن و اهمیت بخشیدن به رویدادها و واقعه‌های اجتماعی است. فضاهای عمومی را می‌توان فضاهایی پاسخگو برای توسعه فردی و اجتماعی در شهر دانست.

توسعه پایدار:

توسعه پایدار توسعه ای است که نیازهای زمان حال را بدون آنکه از توانایی نسل‌های آینده برای ارضای نیازهایشان بکاهد، برطرف سازد (Siwar et al, 2009: 310). رشد اقتصادی، بهبود شرایط اجتماعی و حفاظت از ارزش‌های طبیعی از ویژگی‌های مهم توسعه پایدار است و تحول به سوی یک سطح پایدار از توسعه غالباً برآمده از روابط دینامیکی پیچیده بین موضوعات محیطی، اجتماعی و اقتصادی است. در این میان نباید از بعد فرهنگی در توسعه غفلت نمود. چرا که این بعد منبعث از چگونگی تفکر انسان، و چنین تحولی ریشه در باورها، اندیشه‌ها، رفتارها، سنت‌ها و... می‌باشد که همه این عناصر اجزاء متشکله فرهنگ یک قوم است. بنابراین فرهنگ را می‌توان گسترده‌ترین بستر توسعه همه جانبه دانست. بنابراین می‌توان اذعان داشت توسعه پایدار توسعه‌ای چندبعدی است که در زمینه‌های مختلف اتفاق خواهد افتاد و میزان موفقیت در دستیابی به توسعه پایدار شهری به طور مستقیم با میزان مشارکت شهروندان و کارآمدی مدیریت شهری در ارتباط است (Nasr, 2019: 203). در تعریفی از توسعه پایدار، فرهنگ به عنوان حوزه اصلی توسعه پایدار مطرح گردیده و پایداری به ارزش‌هایی از قبیل هویت فرهنگی به عنوان ملزومات توسعه پایدار مطرح شده است (Nurse, 2006). در واقع این نگرش متفاوت و متمایل به فرهنگ در توسعه پایدار معتقد است که هیچ مدل جهانی توسعه، به پایداری در تمام ابعاد برای همه جوامع منجر نمی‌شود و توسعه یک فرایند چندبعدی است که از یک جامعه به جامعه دیگر متفاوت است و محدودیت‌های رشد و پایداری در برقراری ارتباط بین هر جامعه و محیط فرهنگی و فیزیکی او اجتناب‌ناپذیر است (Servaes et al., 2012).

در تعاریف مطرح شده برای طراحی پایدار گاهی بیشتر بر ایده پایداری محیطی در ارتباط با معماری تاکید می‌شود مثلاً در تعریف زیر چنین آمده است: ساختمان پایدار ساختمانی است که کمترین تأثیرات ناسازگار بر محیط طبیعی را در طول عمر ساختمان و استقرار منطق-های و جهانی دارد. اما نباید نادیده گرفت که معماری بعنوان یک پدیده که زاده تفکر انسانی است و برای آسایش و آرامش انسان بوجود می‌آید وابسته به نحوه نگرش و بنیان‌های فکری اوست. اگر با دیدی منصفانه به این قضیه توجه شود، هدف از آفرینش معماری تنها پاسخگویی آن به نیازهای فیزیکی و مادی نیست و هدفی بس والاتر که آن برقراری ارتباط با عمیق‌ترین احساسات و عواطف انسانی است بر آن مترتب می‌باشد. با توجه به رویکرد طبیعت‌گرا و انسان‌مدار طراحی پایدار به بررسی اصول معماری از دیدگاه ویتروویوس معمار و نظریه‌پرداز سده‌های پیش از میلاد اشاره می‌شود که با بینش عمیق خود نسبت به معماری هنوز هم گامی فراتر از زمان خود برداشت به گونه‌ای که اصول او که عبارتند از استحکام، زیبایی و فایده معتبرند و آن‌ها را می‌توان به عنوان شاخصه‌های کلی طراحی پایدار نیز مطرح نمود (Ranjbari, 2010: 8). شهر پایدار را می‌توان بستری برای رسیدن به اهداف پایداری دانست که رفاه اجتماعی شهری، حقوق شهروندی، عدالت اجتماعی شهروندی و توسعه انسانی شهری، همراه با رضایت اجتماعی شهروندی را به همراه می‌آورد. چشم انداز بر توسعه پایدار شهری تنها در چارچوب کالبدی و فضایی، انگاره ای سخت بدبینانه است که مفاهیم اجتماعی و انسانی را به کناری می‌نهند و بر این اساس توسعه پایدار شهری، باید تمامی ملاحظات را در خویش بپروراند (Bemania et al, 2006: 48). توسعه پایدار شهری بعنوان یکی از پارامترهای اصلی در توسعه جوامع محسوب می‌شود؛ البته این توسعه محقق نخواهد شد مگر آنکه مشارکت شهروندی بعنوان یکی از اصول توسعه پذیرفته شود. از آنجایی که مقوله توسعه امری انسانی است و انسان بنا به طبع نوگرایی خود همواره در تغییر و تحول محیط و زندگی خود تلاش می‌کند، با رشد شهرها و شهرنشینی در دهه‌های اخیر به تنهایی و بدون اتکا به شهروندان قادر به اداره امور جامعه نخواهند بود (Jamali haji hassan sofla et al, 2021: 108).

فرآیند طراحی بر اساس پایداری اجتماعی:

چهارچوب عملی طراحی پایدار اجتماعی در راستای تحلیل روابط اجتماعی، ایجاد حس همبستگی و تعاون، مشارکت مردم و به‌دست آوردن وجوه مشترک در افراد یک جامعه است. فضاهای عمومی را باید به عنوان مکانی برای تولید و تکثیر فرهنگ و رسیدن به هویت و حیات جمعی مشترک دانست، از این طریق است که با پایداری و ماندگاری یک اجتماع و حفظ انسجام آن پیوندی نزدیک دارد. طراحی پایدار می‌تواند به خلق راه‌های پایدار زندگی در یک جامعه کمک کند، یک طراحی با پایداری اجتماعی، در صورت موفقیت می‌تواند به مردم

کمک کند تا منافع زندگی پایدار را درک کنند. و به این ترتیب معماری می‌تواند راهبردی برای جامعه‌ای بهتر باشد (Khakpour, 2015: 89). لذا توسعه پایدار اجتماعی را می‌توان توسعه‌ای دانست که خصوصیات آن در جدول شماره ۱ ذکر شده است:

جدول ۱- خصوصیات توسعه پایدار اجتماعی

بین طراحی محل‌های عمومی شهر با رفاه اجتماعی کالبدی و هیجان ساکنان شهر ارتباط برقرار نماید
عدالت خواه باشد و این امکان را بدهد که منافع توسعه کامل در جامعه به صورت مساوی توزیع شود
رفاه فیزیکی، ذهنی و اجتماعی جامعه را ارتقاء داده یا حداقل آن‌ها را از بین نبرد
شهر مردم سالارانه باشد و مشارکت و دخالت شهروندان را ترویج کند
احساس ارتباط با تاریخ و محیط زیست را تقویت کند
آموزش میراث فرهنگی و زیستی را حفظ کند

منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰.

توسعه در تمامی ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی آن منوط به چگونگی تفکر انسان است و چنین تحولی ریشه در باورها، اندیشه‌ها، رفتارها، سنت‌ها و ... (که اجزاء متشکله فرهنگ یک قوم است) دارد. فرهنگ به عنوان گسترده‌ترین بستر توسعه همه جانبه می‌باشد. توسعه فرهنگی با هدف ترویج توسعه کل‌گرا، کلیات فرهنگی و ساختار و ایدئولوژی جامعه را شامل می‌گردد. فرهنگ را به مجموعه ادراکات انسانی که به توافق جمعی رسیده باشد، تعریف می‌نمایند. بنا به این تعریف، مجموعه ادراکات حاصل از حس، عقل و دل که در یک اجتماع و یا جامعه به توافق رسیده باشد فرهنگ را به وجود می‌آورد (Zahed, 2005: 125). فرهنگ به عنوان وجه ممیز انسان از دیگر موجودات شامل تمام دستاوردهای جامعه مانند: زبان، هنر، حقوق، دین و... می‌باشد. طبق تعریف کنفرانس جهانی فرهنگ و توسعه از فرهنگ، فرهنگ عبارتست از: «مجموع کامل مشخصه‌های ممیزه روحی، مادی، فکری و عاطفی است که یک جامعه یا گروه اجتماعی را مشخص می‌کند. نه تنها شامل هنرها بلکه شامل اشکال زندگی، حقوق اساسی انسانی، نظام‌های ارزش، سنت‌ها و اعتقادات نیز می‌شود». اصطلاح فرهنگ در مفهوم جامعه‌شناسی آن نخستین بار توسط ادوارد برنت تایلور ۱۸۷۱ در کتابی تحت عنوان «فرهنگ ابتدایی» بکار رفت. حال آنکه توسعه فرهنگی، از تحول در زندگی با سایر شکل‌های توسعه است که ممکن است بصورت یک فرآیند طبیعی انجام شود یا به صورت آگاهانه بخش زیادی از توسعه فرهنگی در نتیجه بالا رفتن استاندارد زندگی، همراه با پیشرفت تکنولوژیک باشد. یک جامعه باید تکنولوژی، وسایل و ابزار تولیدی و کاربردی مورد نیاز خود را که در شمار فرهنگ مادی است از جوامع توسعه یافته بگیرد ولی جنبه‌های غیر مادی چون ادبیات، آداب و رسوم و ... که هویت جامعه است از موارد فرهنگی آن جامعه محسوب می‌شود. برای فهم بهتر کلمه فرهنگ، معانی متفاوت آن از دیدگاه بعضی از صاحب‌نظران در جدول شماره ۲ مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۲- تعریف فرهنگ

در فرهنگ‌های	فرهنگ معین	۱. ادب، تربیت، ۲. دانش، علم، معرفت، ۳. مجموعه آداب و رسوم، ۴. مجموعه علوم و هنرهای یک قوم، ۵. کتابنامه	(Moein, 1971)
فارسی	فرهنگ عمید	دانش، ادب، علم، معرفت، تعلیم و تربیت، آثار علمی و ادبی یک قوم یا ملت	(Amid, 1955)
فرهنگ نزد اندیشمندان ایرانی و غیر ایرانی	علی شریعتمداری	اشخاص از فرهنگ بحث می‌کنند و مرادشان آداب و رسوم است. گاهی از فرهنگ بحث می‌کنند و مرادشان تربیت است. گاهی فرهنگ را به ارزشهای مورد قبول جامعه، محدود می‌کنند و گاهی فرهنگ را به میراث ادبی اطلاق می‌کنند.	(Shariatmadari, 2001: 59)
	احمد آریان پور	فرهنگ، عصاره زندگی اجتماعی است که در تمام افکار و امیال و الفاظ و فعالیت‌های ما منعکس می‌شود.	(Arianpour, 2001: 123)
	جلال رفیع پور	مجموعه‌ای که شامل معارف، اعتقادات، هنر، اخلاق، قوانین، آداب و رسوم و هر نوع مقررات و عاداتی دیگر که انسان به عنوان عضوی از جامعه آن را پذیرفته است و آن را به مثابه یک ارزش می‌داند.	(Rafie, 2006: 266)
	چنگیز پهلوان	اگر جامعه را مجموعه افرادی سازمان یافته بدانیم که شیوه زندگی خاصی دارند در این صورت فرهنگ یعنی همین شیوه زندگی.	(Pahlavan, 1999: 12)

منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰.

بعد اجتماعی - فرهنگی توسعه پایدار:

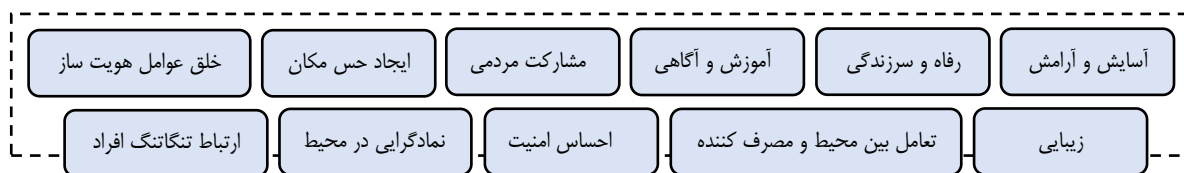
عقیده بر این است که با گذشت بیش از دو دهه از آغاز بحث‌های توسعه پایدار، بعد انسانی پایداری مورد غفلت قرار گرفته و تمرکز بر ابعاد محیطی توسعه و رشد اقتصادی بوده است. عدم موفقیت و شکست‌های وسیع و گسترده این رویکرد، منتهی به ایجاد و تولید تغییری

معنادر و تجدید یا نو کردن مفهوم پایداری اجتماعی و دیگر جنبه‌های مربوط و وابسته به آن است (Vallance et al, 2011: 342). از آنجایی که یکی از رئوس و عوامل و عناصر اصلی مثلث معروف پایداری، اجتماع است که اصلی‌ترین عنصر آن انسان است، در موضوعات مطرح در نظریه توسعه پایدار، آراء و باورها و همه موضوعات مربوط به او جایگاه ویژه‌ای خواهند یافت، که از میان آنها فرهنگ به عنوان فضای عمل او که از فضای فکری انسان یعنی جهان‌بینی‌اش منتج می‌شود، از اهمیتی بنیادین و اصلی برخوردار خواهد بود. در واقع جهان‌بینی از طریق یک حلقه واسط (یعنی فرهنگ) هدایت عمومی توسعه پایدار را عهده‌دار است (Naghizadeh, 2008: 26). روند حاضر در هر جامعه نتیجه و محصول فعالیت مکانیسم‌های متفاوتی است. آنچه که امروزه به عنوان توسعه پایدار یا ناپایدار در جوامع دیده می‌شود محصول خواست و اراده ساختارهای مختلف قدرت، اقتصاد و فرهنگ در جامعه به شمار می‌رود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر عوامل اجتماعی در برقراری توسعه پایدار خیلی مهم و مؤثر است (Teimouri, 2013: 20). پایداری اجتماعی تحت مفاهیم وسیع‌تر برابری اجتماعی، توزیع خوب و مناسب منابع و اجتناب از کارهای محرومیت‌زا، اجازه دسترسی ساکنان به مشارکت فعال و کامل در جامعه به لحاظ اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و همچنین پایداری اجتماعی قرار گیرد (Dempsey et al, 2012: 93). پایداری اجتماعی همانند توسعه پایدار جامعه انسانی دارای جنبه‌های محیطی، مادی، اجتماعی، اقتصادی، قانونی، فرهنگی، سیاسی و روان شناختی است که باید همه این جوانب مد نظر قرار گیرد (Hartmut, 1999: 2). بستر سازی برای ظهور و بروز خلاقیت‌ها، بسیج آحاد مردم در راستای تأمین اهداف توسعه پایدار و نیز اطمینان از آینده‌ای بهتر برای همه با تأکید بر رفاه مردم بومی و تأکید بر نقش حیاتی آنها در مدیریت محیطی و توسعه از ارکان تعریف پایداری اجتماعی نظام پایداری است (Moffat et al, 2001: 35). پایداری اجتماعی به معنای ارتقای کیفیت زندگی و توسعه منابع انسانی و در نهایت خودتوانی اجتماعات محلی برای غلبه بر چالش‌ها و مسائل درونی و واکنش در برابر تغییرات بیرونی و مدیریت حفظ ارزش هاست (Pourtaheri, 2011: 2). در تعریفی دیگر پایداری اجتماعی تحت عنوان زندگی سالم و بارور و هماهنگ با طبیعت تعریف شده (GTZ, 2004: 2) که دارای چهار عنصر اصلی و تعیین‌کننده عدالت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مشارکت و امنیت است (DFID, 2002: 2). در این رویکرد دو مفهوم مشارکت و توانمندسازی جایگاه ویژه‌ای دارند (Overton & Scheyvens, 1999: 8). به طور مثال در کنفرانس زمین سازمان ملل متحد در ژوهانسبورگ با محوریت توسعه پایدار در پی تشویق دولت‌های محلی به ارائه راهبردهایشان، مفهوم توسعه پایدار، زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی را پوشش داد (UN, 2001: 3). از آن پس به علت پیچیدگی مباحث فرهنگی و مهم تر از آن ورود به دوره جهانی شدن با تهدیدها و قابلیت‌های خاص خود، بعد فرهنگ از دل مفهوم کلی پایداری اجتماعی خارج شده و به عنوان یک زمینه مستقل در توسعه پایدار به رسمیت شناخته شد (Salehi Milani et al, 2011b: 46). با استفاده از هنر و فرهنگ به عنوان ابزار، توسعه فرهنگی جامعه قادر خواهد بود که امکان معرفی مدل‌های مناسب پایداری را درون جامعه فراهم سازد (Salehi Milani et al, 2011a: 86). اگر چه تعریفی شفاف از ارزیابی اثرات اجتماعی در ادبیات پایداری وجود ندارد، اما معمولاً این نوع ارزیابی شامل تلاشی نظام‌مند برای شناسایی، تحلیل و ارزیابی اثرات اجتماعی پروژه‌ها یا سیاست بر افراد، گروه‌های مردمی یا در مجموع بر کل اجتماع است (Brouwer et al, 2004: 2). امروزه در شهرهای سنتی ایران بر اثر توسعه مداوم اما پراکنده و بی‌سازمان شهرها، الگوی سازمان فضایی شهر و هویت اصلی آن دگرگون شده است. همچنین قطع تداوم فرهنگی در ایجاد پیوند عملکردهای شهری و به ویژه مجموعه‌های تاریخی به مرور خدشه وارد کرده است. همچنین شالوده‌های شهری و نشانه‌های شهری مورد بی‌توجهی قرار گرفته است. اما باید توجه داشت که حس هویت مردم و ریشه‌دار بودن در محیط کالبدی شهر رقم می‌خورد و این نشانه‌ها را می‌توان در محیط شهری به عنوان عناصر هویتی مشاهده نمود که در هویت کالبدی شهرها نیز تأثیر دارند (Nasr, 2017: 196). از سویی دیگر هویت مکان به عنوان بخشی از زیرساخت هویت فردی انسان است. اگر هویت شهری را جنبه خاص‌تری از هویت مکانی به شمار آورد می‌توان گفت عناصر و عوامل مؤثر در ایجاد هویت مکان می‌توانند زمینه‌ساز ایجاد بخشی از هویت فردی افراد شوند. این عوامل متنوع بوده و از ریخت‌شناسی شهر تا ابعاد فرهنگی و اجتماعی را شامل می‌شود. بنابراین با توجه به مبانی توسعه پایدار و نیز برنامه‌ریزی‌هایی که برای توسعه پایدار شهرها صورت می‌گیرد می‌توان گفت توجه به جایگاه ساختار شهر ایرانی برای توسعه پایدار ضروری است (Nasr, 2017: 198).

مؤلفه‌های مبانی اسلامی- ایرانی در راستای پایداری اجتماعی:

امروزه وقتی سخن از معماری ایرانی-اسلامی به میان می‌آید، به کیفیتی اشاره می‌شود که فارغ از زمان و مکان بوده و به نوعی ثابت قلمداد می‌گردد. لیکن این مفهوم در بستر خود نیز پویا و در حال تغییر بوده است. آن چیزی که معماری ایرانی-اسلامی را متمایز می‌کند، اصولی است که این معماری همواره از آن تبعیت کرده است. ضروری است تا مفاهیم هویت و الگو نیز مشخص شود تا حدود مفهومی نظیر «الگوی اسلامی-ایرانی» مشخص گردد. با این مقدمات در مورد الگوی اسلامی-ایرانی و بررسی این موضوع می‌توان معیارهایی از قبیل مردم‌واری، درونگرایی، پرهیز از بیهودگی، شفافیت، مرکزگرایی، هندسه، وحدت در کثرت، سلسله مراتب، ریتم، چند کارکردی بودن،

هماهنگی با طبیعت، آرامش، محوربندی، تجلی نور و رنگ، مصالح بومی را در آرای متفکرین در مورد این موضوع مشاهده کرد. در این گفتار کلیه این معیارها بررسی نمی‌شوند و برخی از آنها به عنوان نمونه مورد تحلیل قرار گرفته و مبنای بررسی در حوزه منظر قرار می‌گیرند. این معیارها به گونه‌ای انتخاب شده‌اند تا اصول اولیه معماری اسلامی و ایرانی را در خود داشته باشند و بتوان آن را در نمونه‌های مورد مطالعه انتخاب شده، مشاهده کرد. در پایداری اجتماعی معماری رویکردهای فرهنگی - اجتماعی مطرح می‌باشد. چرا که تأثیر رفتارها، اعتقادات و فرهنگ جامعه در معماری اهمیت به سزایی دارد. در این میان توجه به شناخت کیفیت‌های فضایی که بر اساس نیازهای انسانی تعریف می‌شوند حائز اهمیت است. طراحی معماری مرکز فرهنگ با در نظر گرفتن اصول مؤثر فرهنگ بر معماری و توجه به نیازهای اساسی انسان، از قبیل تعاملات اجتماعی بیشتر، احیای باورها و ارزش‌های ملی با تأکید بر نشان دادن هویت منطقه و ارزش وجودی هر فرد، زمینه رشد و شکوفایی افراد جامعه زمینه‌ی رشد را در مراکز فرهنگی با رویکرد ارتقاء پایداری اجتماعی فراهم می‌کند. به نظر می‌رسد طراحی معماری مراکز با رویکرد ارتقاء پایداری اجتماعی با هدف افزایش حضور اقشار مختلف جامعه بدون در نظر گرفتن شرایط جسمی یا جنسی خاص، بتواند در جهت بسط و گسترش اثرات سازنده اخلاقی و روانی افراد نقش بسزایی داشته باشد زیرا یک مرکز فرهنگی قرارگاه رفتاری است و تأثیر بسزایی در زندگی فردی و گروهی کاربران خواهد داشت. کیفیت بخشی به فضاهای جمعی و حفظ خاطرات جمعی برای ایجاد حس وحدت، حس مکان، صلح و آرامش، از اصول قابل استفاده جهت گذر انسان از استرس و هیاهو در جامعه امروزی می‌تواند باشد. با توجه به تمامی مطالب مطرح شده می‌توان مقولات مورد توجه در مراکز فرهنگی را در شکل شماره ۱ بیان کرد:

نمودار ۱- مؤلفه‌های مورد توجه در طراحی مراکز فرهنگی در راستای توجه به پایداری اجتماعی (منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰).

با توجه به مطالب مطرح شده و تعاریف پایداری اجتماعی می‌توان معیارهای و تأثیرات توجه به رویکرد ارتقاء پایداری اجتماعی در طراحی مرکز فرهنگ را به صورت زیر بیان کرد و آن‌ها را با مبنای معماری و ارائه راهکار در طراحی در جدول شماره ۳ طبقه‌بندی کرد:

جدول ۳- شاخص‌های پایداری اجتماعی و ارتباط آن‌ها با طراحی

مبانی نظری مرتبط با شاخص‌های پایداری اجتماعی	مبانی معماری	راهکار
نماد گرایی در محیط	طراحی مسیرهای سایت	• هدایت دید ناظر پیاده به سمت جاذبه‌های بصری در امتداد محورهای مسیر عبور پیاده • ایجاد زیبایی و پرهیز از خستگی و یکنواختی مسیر
احساس امنیت فیزیکی و روانی	ورودی پیاده و سواره	• تعبیه نگهبانی برای کنترل سواره و پیاده • طراحی مسیر کندرو برای دسترسی به پارکینگ
تعامل بین محیط و مصرف کننده	اختلاف سطح در پلان معماری	• طراحی های جذاب در طول مسیرها (نمایش موقت آثار، نوشتن جملات زیبا یا کشیدن نقاشی بر روی تابلوهایی در طول مسیر...) • ایجاد فضاهای مثبت و منفی در طراحی کاربری تفریحی رستوران، کافی شاپ، فضاهای نمایشگاهی و تجاری روباز (بازار هفتگی) جهت ارتباط مستقیم بین انسان و طبیعت
ایجاد رفاه و سرزندگی	توجه به نقش مسیرهای دسترسی	• ایجاد تنوع و عدم یکنواختی در سایت • جلوگیری از احساس خستگی روحی به دلیل عدم تکرار عناصر مورد استفاده در سایت • ایجاد جذابیت و زیبایی بصری در مسیر بازدید کننده
ایجاد احساس آرامش و آسایش	طراحی کاربری مورد نیاز و متناسب با کاربری مجاور	• قرارگیری مکان بازی کودکان در محوطه داخلی کاربری • قابلیت کنترل کودکان • استفاد آسانتر والدین از فضا
زیبایی	توجه به فضای سبز و استفاده معقول از آن	• طراحی فضای سبز درون کاربری ها • امتداد مسیر فضای سبز از پلان سایت به داخل احجام کاربری • جذب فضای سبز به داخل ساختمان به صورت flower box
ایجاد حس مکان - رفاه و سرزندگی	اهمیت کف سازی در طراحی معماری	• تعبیه فضاهای مطلوب نشستن به همراه جاذبه‌های طراحی شده • استفاده از عناصر آب، فضای سبز ایمن، مکان‌های نشستن به همراه تغییر متریاک کف

ایجاد احساس آسایش و آرامش	تمهیدات کاربرد پوشش گیاهی	<ul style="list-style-type: none"> استفاده از درختان خزان دار در نمای جنوبی (دریافت آفتاب زمستان و ایجاد سایه در تابستان) استفاده از درختان سوزنی برگ در نمای غربی (جلوگیری از بادهای مزاحم غرب) تامین استانداردهای کمی زندگی
زیبایی	تمهیدات کاربرد پوشش گیاهی	<ul style="list-style-type: none"> جلوگیری از دید نامطلوب در طی مسیر پیاده استفاده از ترکیب درختان و ایجاد تنوع فصلی
تعامل بین محیط و مصرف کننده	تمهیدات کاربرد پوشش گیاهی	<ul style="list-style-type: none"> جانمایی مناسب بوته ها و درختان در مکان‌های مطلوب در پلان ایجاد دید به مکان‌های مطلوب مانع دید به مکان‌های نامطلوب

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰).

معماری منظر:

توجه به معماری منظر به عنوان مقوله مهم و جدایی‌ناپذیر از زندگی بشر مطرح است، در شرایط زندگی امروز با رشد جمعیت و به تبع آن رشد شهرنشینی شرایط جدیدی در زندگی مردم ایجاد می‌شود، در روند این تغییر، توجه به ارتباط افراد با طبیعت و در کنار آن رشد خلاقیت و پر نمودن اوقات فراغت از جنبه‌های مهم طراحی محسوب می‌شود. انجام این خواسته در محیطی گرم و آموزنده در فضای سبز تحقق می‌پذیرد، جایی که در آن افراد جامعه بر حسب علایق و توانایی‌های سنی بتوانند استعدادهای خود را شکوفا نمایند و بهترین استفاده را از اوقات فراغت داشته باشند. می‌توان با طراحی فضاهای سبز با در نظر گرفتن ضوابط کیفی و کمی خاص و مکان‌یابی متناسب با تعداد جمعیت، باعث ایجاد حس انگیزه و قدرت تاثیرگذاری بیشتر و افزایش مراجعه‌کنندگان و به تبع آن ارتقاء پایداری اجتماعی شد. این تحقیق به مؤلفه‌های مؤثر در طراحی فضای سبز، در راستای توجه به توسعه پایدار از دیدگاه ارتقاء پایداری اجتماعی می‌پردازد. یکی از شاخصه‌های مهم که باید در طراحی معماری مدنظر گرفته شود مسأله توجه به شاخه‌های بنیانی محیطی است. در رابطه با این مقوله می‌توان گفت ارتباط مستقیم محیط بر فرد و همچنین فرد بر محیط هرگز قابل انکار نیست. در جدول شماره ۴ برخی از شاخه‌های مفاهیم بنیانی محیطی مورد بررسی قرار گرفته شده است:

جدول ۴- مفاهیم بنیانی محیطی

تعریف	راهکار در طراحی
خلوت	
فرایند نظارت بر مرز متغیر خود یا دیگری است که در آن فرد یا گروهی گاهی می‌خواهد از دیگران جدا باشد.	محیط‌هایی که بر این جنبه تاکید دارد ایستا و راکد است پس باید محیط‌هایی طراحی کرد، که انتقال از حالت تفکیکی به حالت با هم بودن را میسر سازد.
فضای شخصی و رفتار قلمروی ساز	
فضای شخصی ترکیبی است از فاصله و زاویه قرار گرفتن نسبت به دیگران. فضای شخصی فرایندی فعال و پویا برای دور شدن از دیگران یا نزدیکی به آن هاست.	سازوکارهای فضای شخصی برای مردان، زنان و گروه‌های مختلف متفاوت است. احتمالاً راه‌هایی هستند که بتوان فضای شخصی را همزمان با تغییر شرایط به شکل مناسب تغییر داد.
قلمرو	
برحسب میزان دوام مالکیت و میزان نظارت افراد بر یک مکان، وجود قلمروهای اولیه، ثانویه و عمومی وجود دارند. قلمروهای اولیه: مثل خانه، معمولاً این هدف را خوب تامین می‌کنند قلمروهای ثانویه: را گاه به دشواری می‌توان شناسایی کرد.	طراحی محیط باید به ابداع راه‌هایی بپردازد که این قلمروها را به وضوح تعریف کند و استفاده‌کنندگان و بیگانگان سطوح مختلف قلمرو را به درستی تشخیص دهند و مدت زمان مالکیت آن‌ها را مشخص کنند.
ارزش‌های فرهنگی	
ارزش‌های فرهنگی موجود در جامعه مردم مناطق مختلف بسیار قوی و ریشه دار بوده، در صورت به‌کارگیری صحیح، نیروی محرکه مناسبی برای توسعه می‌باشد. این ارزش‌ها در ساختار خانوادگی، قومی و تعلقات محیطی قابل شناسایی است.	باید توجه به اصول ارزش‌های فرهنگی (اعم از اشکال ظاهری و معنایی) در طراحی دارای اولویت باشد.
همبستگی و وحدت اجتماعی	
این عنوان باحفظ و افزایش منابع فردی از طریق ارتقاء مهارت‌ها، آموزش و یادگیری مقرون به صرفه و امکان استفاده از خلاقیت و توانمندی‌ها، امکانات تفریحی، فرهنگی و گذران اوقات فراغت صورت می‌گیرد.	ارتقاء منابع اجتماعی از طریق ایجاد هویت اجتماعی و فرهنگی، درگیر شدن افراد در فرآیندهای عمومی و تعامل اجتماعی، تشکیل و گسترش شبکه‌های اجتماعی و ساخت مکان‌هایی برای شرکت در فعالیت‌های فرهنگی و هنری جمعی امکان‌پذیر است.

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰).

مؤلفه‌های کیفی پایداری اجتماعی در معماری منظر:

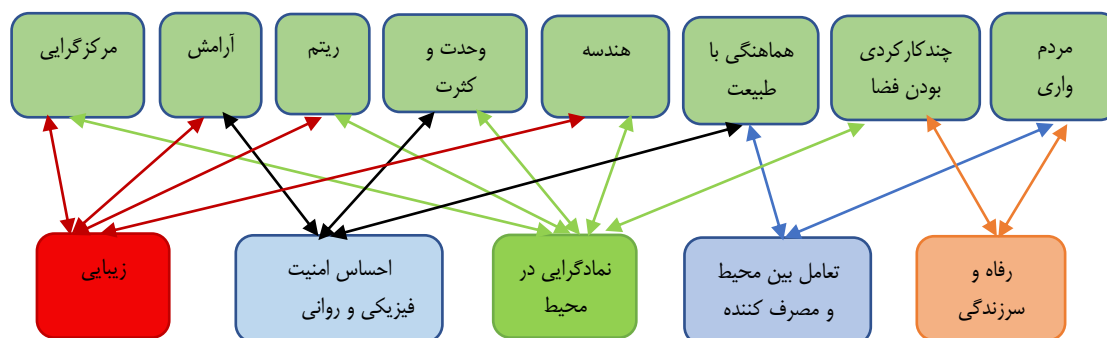
مفهوم پایداری اجتماعی با ابعاد کیفی همگام است و با مفاهیمی چون زندگی انسانی و احساس رفاه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. جدول شماره ۵ مهمترین مؤلفه‌های کیفی در معماری هستند که باید آن‌ها در طراحی منظر با رویکرد پایداری اجتماعی در نظر گرفته شوند.

جدول ۵- مهم ترین شاخص های پایداری اجتماعی مؤثر در طراحی معماری

راهکار طراحی معماری	خصوصیات پایداری اجتماعی
<ul style="list-style-type: none"> ایجاد کردن مکانی برای تعاملات اجتماعی پیاده‌مداری مردم‌واری و توجه به فرهنگ اعضای اجتماع 	تعامل اجتماعی و قابلیت اجتماع-پذیری
<ul style="list-style-type: none"> طراحی فضاهایی جهت برگزاری نمایش‌های روباز و اجرای موسیقی و نیز فعالیت‌های ورزشی محدود خلق فضاهایی با قابلیت انعطاف‌پذیری مشارکت اجتماعی و ایجاد فرصت برای تمامی افراد جهت شرکت در تصمیمات جدی و زیر بنایی 	انعطاف‌پذیری
<ul style="list-style-type: none"> پرهیز از ایجاد فضاهای پیچ در پیچ و ناخوانا و رعایت تنوع در طراحی به منظور افزایش خوانایی و انتخاب رعایت تناسبات فضاها و توجه به مقیاس انسانی 	خوانایی و مشارکت و انتخاب
<ul style="list-style-type: none"> توجه به تنوع رنگ و نوع کف‌سازی‌ها در مسیرهای اصلی و فرعی و نقاط سکون و مکث پاسخ‌گویی به نیازهای اساسی انسان و ارتقاء کیفیت زیست انسان از طریق شناخت نیازهای عالی و غیرمادی طراحی فضاهای متنوع کوچک برای جمع شدن و گپ زدن‌های کوتاه مدت 	توجه به کیفیت فضا
<ul style="list-style-type: none"> ایجاد عوامل هویت‌ساز در محیط با استفاده از رنگ‌ها یا فرم‌های خاص با هدف خاطره‌انگیزی استفاده از پوشش گیاهی خاص و بومی که خاطره‌انگیز باشد برگزاری مراسم‌هایی که موجب ایجاد خاطره برای افراد می‌شود 	ایجاد حس مکان و حس تعلق خاطر
<ul style="list-style-type: none"> برابری جنسیتی توجه به حقوق برابر انسان‌ها و مذاهب و فرهنگ‌ها طراحی فضاهای مورد نیاز تمامی گروه‌های استفاده‌کننده 	سرمایه اجتماعی
<ul style="list-style-type: none"> توجه به حریم خصوصی و محترم دانستن آن تامین نور و روشنایی کافی، ایجاد دسترسی‌های امن، تعبیه کنترل‌کننده‌های فیزیکی طراحی جداره‌های شهری امن و فضای قابل دفاع افزایش میزان تعامل اجتماعی در جامعه و به تبع آن افزایش سرمایه اجتماعی و به تبع آن افزایش امنیت اجتماعی 	امنیت اجتماعی
<ul style="list-style-type: none"> ایجاد چشم‌اندازهای طبیعی فضاهای سبز، افزایش پاکیزگی محیطی از طریق کاهش آلودگی‌های صوتی، توجه به مقوله زیبایی با استفاده از عناصر هنری مثل المان‌ها و مجسمه‌های خاطره‌انگیز تناسب طراحی با فرهنگ، مذهب و نیازهای مردم منطقه 	مطلوبیت محیطی
<ul style="list-style-type: none"> هم‌خوانی الگوهای رفتاری با کالبد ساختمان سازگاری کاربری‌های همسایگی‌ها با محیط مورد طراحی 	هماهنگی با محیط‌های اطراف

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰).

با توجه به موارد مطرح شده می‌توان وجه اشتراک و شباهت‌هایی را بین این دو مقوله عنوان کرد (نمودار ۲).

نمودار ۲- ارتباط معیارهای دو رویکرد پایداری اجتماعی و پایداری فرهنگی و مؤلفه‌های اسلامی ایرانی (منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰).

مواد و روش تحقیق:

این تحقیق بر اساس نوع داده‌ها جهت گردآوری و تحلیل، کیفی است. روش پژوهش به صورت توصیفی- تحلیلی و روش جمع آوری اطلاعات به صورت میدانی و اسنادی می‌باشد. به عنوان نمونه موردی پارک خلدبرین و خیابان ارم در شیراز مورد بررسی قرار می‌گیرند. سعی شده یافته‌های تحقیق به گونه‌ای بیان شود که بتوان آن‌ها را در پروژه‌های شهری به کار برد. این پژوهش قیاسی بوده و به شناخت عوامل سازنده توسعه پایدار شهری و مؤلفه‌های کیفی پایداری اجتماعی- فرهنگی و معیارهای معماری ایرانی- اسلامی پرداخته می‌شود و سپس به مقایسه آنها می‌پردازد.

محدوده مورد مطالعه:

نمونه‌های انتخاب شده در نگاه اول تفاوت‌هایی دارند ولی با کمی دقت می‌توان فهمید که در نظر گرفتن معیارهای پایداری اجتماعی و مؤلفه‌های معماری اسلامی- ایرانی می‌تواند این مکان‌ها را در سطح شهر بسیار پویاتر گرداند و افزایش میزان حضور مردم و رضایت‌مندی آن‌ها را در پی داشته باشد. نمونه‌ها شامل کاربری فرهنگی و معماری منظر می‌باشد که در مورد معماری منظر دو مکان مهم در شیراز در نظر گرفته شده است. ذکر این نکته ضروری است که نمادها و نشانه‌ها وسیله‌هایی بالقوه برای رساندن معناست. همچنین اهمیت و ضرورت حضور نمادها در شهرها به حدی است که توجه به این نمادها جهت ایجاد خوانایی در هویت کالبدی شهرها ضروری می‌باشد (Nasr, 2018: 243). بنابراین انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه با توجه به اهمیت خوانایی این نمونه‌ها در هویت کالبدی شهر شیراز صورت گرفته است. نمونه موردی اول پارک خلدبرین و نمونه موردی دوم محور پیاده باغ ارم است که با در نظر گرفتن معیارهای پایداری اجتماعی و مؤلفه‌های معماری اسلامی- ایرانی در مورد این دو فضا شباهت‌هایی را برای در نظر گرفتن تجربه فضایی موفق در سیاست‌گذاری شهری، می‌توان مشاهده کرد.

پارک خلدبرین شیراز: پارک خلدبرین یک پارک در مقیاس منطقه‌ای است. مزیت مکانی این پارک به همراه تجهیزات مستقر در آن مورد توجه بسیاری از ساکنان شهر شیراز است. پارک خلدبرین با مساحتی معادل ۲/۳ هکتار در سال ۱۳۷۱ تأسیس شد. این پارک در بخش مرکزی شهر شیراز واقع است. این بلوک شهری بوسیله سه شریان عمده درون شهری از جمله قصرالدشت از شمال، بعثت از شرق و جنوب، شهید بهشتی از جنوب و غرب محدود می‌گردد. پارک خلدبرین در جنوب و غرب این بلوک واقع شده و به عنوان فضای سبز در مقیاس منطقه‌ای عمل می‌کند. از نقاط قوت این پارک می‌توان موارد زیر را نام برد:

۱. سهم بسزای پارک در حیات جمعی شهروندان و امکان عبور عابرین پیاده جهت دسترسی به سایر بخش‌های منطقه از جمله خیابان ملاصدرا؛
۲. وجود تأسیسات و تجهیزات تفریحی و خدماتی قابل قبول از جمله فضای بازی کودکان، وسایل ورزشی همگانی، کیوسک‌های فروش اغذیه، مسجد و ...؛
۳. وجود طیف گسترده و متنوع درختان از جمله چنار، گردو، نارنج و ...؛
۴. وجود دسترسی از سه طرف به پارک؛
۵. کف‌سازی، جدول‌گذاری و نورپردازی نسبتاً مناسب؛
۶. برپایی نمایشگاه‌های فرهنگی و خیریه در طول ایام سال.

خیابان باغ ارم شیراز: از مهم‌ترین آثار تاریخی شیراز در این بلوار زیبا، باغ موزه تاریخی و گیاه‌شناسی ارم است که در یونسکو به ثبت جهانی رسیده است. این خیابان به طول تقریبی ۱۲۰۰ متر با درختان راست قامت و تنومند و وجود باغ تاریخی ارم در مجاورت آن، یکی از خیابان‌های مهم و قدیمی شیراز است که به دلیل جذابیت‌های تاریخی، بصری و طبیعی بخشی از خاطرات بسیاری از اهالی شهر شیراز و گردشگران داخلی و خارجی است.

بحث و ارائه یافته‌ها:

با توجه به مطالب مطرح شده تعاریف پایداری اجتماعی از دیدگاه اندیشمندان می‌توان معیارهای پایداری اجتماعی در معماری منظر پارک خلدبرین را به صورت زیر بیان کرد و آن‌ها را با مبانی معماری و ارائه راهکار در طراحی در جدول ۶ طبقه‌بندی کرد:

جدول ۶- شاخص‌های معماری منظر با پایداری اجتماعی و ارتباط آن‌ها با طراحی

مبانی نظری مرتبط با پایداری اجتماعی	مبانی معماری	راهکار پیشنهادی	چگونگی نمود پایداری اجتماعی در بوستان خلدبرین

		<p>هدایت دید ناظر پیاده به سمت جاذبه های بصری در امتداد محورهای مسیر عبور پیاده ایجاد زیبایی و پرهیز از خستگی و یکنواختی مسیر</p>	<p>طراحی مسیره های سایت</p>	<p>نمادگرایی در محیط</p>
		<p>طراحی المان پیرمرد و نذری؛ تداعی کننده مراسم پخت نذری در ماه صفر</p>	<p>طراحی المان ها</p>	<p>خلق عوامل هویت ساز در محیط</p>
		<p>تعبیه کیوسک نیروی انتظامی و همچنین نورپردازی مناسب شبانه، ایجاد حس امنیت</p>	<p>مسیره های دسترسی</p>	<p>احساس امنیت فیزیکی و روانی</p>
		<p>طراحی های جذاب در طول مسیره ها (نمایش موقت آثار، برگزاری) برپایی نمایشگاه های فرهنگی و خیریه، جذب جمعیت بیشتر</p>	<p>طراحی جذاب در طی مسیره ها</p>	<p>تعامل بین محیط و مصرف کننده</p>
		<p>طراحی فضاهای مثبت و منفی در سایت ایجاد تنوع و عدم یکنواختی در سایت جلوگیری از احساس خستگی روحی به دلیل عدم تکرار عناصر مورد استفاده در سایت ایجاد جذابیت و زیبایی بصری در مسیر بازدید کننده خلق فضاهای پویا و سرزنده افزایش جمعیت بازدید کننده</p>	<p>توجه به نقش مسیره ها؛ برگزاری نمایشگاه ها ی فرهنگی و خیریه</p>	<p>ایجاد رفاه و سرزندگی</p>

		<p>طراحی مکان‌های گردهمایی کوچک تجمع گروه‌های چند نفره دوستانه ایجاد وابط اجتماعی</p>	<p>طراحی سایت اطراف مکان‌های تجمع افراد</p>	<p>ارتباط تنگاتنگ افراد</p>
		<p>طراحی فضای سبز، ایجاد زیبایی در محیط</p>	<p>توجه به نقش فضای سبز و استفاده معقول از آن</p>	<p>زیبایی</p>
		<p>تعبیه فضاهای مطلوب نشستن به همراه جاذبه های طراحی شده، استفاده از عناصر آب، فضای سبز ایمن، مکان های نشستن به همراه تغییر مترتال کف جلوگیری از دید نامطلوب در طی مسیر پیاده</p>	<p>اهمیت کاربری‌ها در طراحی معماری</p>	<p>ایجاد حس مکان - رفاه و سرزندگی</p>
		<p>استفاده از ترکیب درختان ایجاد تنوع فصلی</p>	<p>تمهیدات کاربرد پوشش گیاهی</p>	<p>زیبایی</p>
				

 	 	<p>طراحی فضاهای مورد نیاز تمامی گروه های استفاده کننده، جذب جمعیت بیشتر</p>	<p>برابری جنسیتی</p>	<p>سرمایه اجتماعی</p>
---	---	---	--------------------------	-----------------------

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۰).

از مؤلفه‌های مطرح شده در معماری ایرانی-اسلامی می‌توان مواردی نظیر وحدت و کثرت، نظم و نظام، گوناگونی و یکنواختی، تعادل، تنوع، هماهنگی با طبیعت و چند کارکردی بودن فضاها و عناصر را نام برد که هر یک از این مؤلفه‌ها در جدول شماره ۷ در مطالعه نمونه‌های مورد بررسی، مطرح شده است.

جدول ۷- شاخص‌های معماری منظر با مباحث اسلامی و ارتباط آن‌ها با طراحی

مؤلفه	مفاهیم در معماری	نمونه موردی	تحلیل مؤلفه در پیاده راه باغ ارم
<p>وحدت و کثرت</p>	<p>یکی از مفاهیم وحدت و کثرت را می‌توان در رابطه خاص بین جزء و کل معنی کرد. یعنی در معماری ایرانی هر عنصر یا هر فرم یا هر فضا هم به صورت منفرد قابل درک است و هم به صورت ترکیبی.</p>		<p>وحدت و کثرت در کف‌سازی محوطه پیاده‌روی روبروی باغ ارم این مطلب به خوبی مشاهده می‌شود هر جزئی از کف‌سازی برای خود دارای ماهیتی مستقل است که در عین حال که تعداد زیادی از این نمونه با فرمی خاص مورد استفاده قرار گرفته ولی دارای هماهنگی ظاهری است و نوعی وحدت در عین کثرت را نشان می‌دهد.</p>
<p>نظم و نظام</p>	<p>نظم و نظام در معماری مترادف هندسه است هندسه اساساً عنصر متحد کننده جزء و کل است مطلق است و تغییرناپذیر و انسان را منطبق آفرینش با نجوم و نظم طبیعت و آسمان آشنا می‌سازد منبع شماره</p>		<p>در مسیر عریض پیاده‌رو که در برابر باغ ارم قرار گرفته مشاهده می‌شود که کف‌سازی‌های متفاوتی به دلایل مختلف وجود دارد از جمله این‌که تمامی عناصر شهری از قبیل سطل زباله صندوق صدقات سیستم‌های تامین روشنایی و صندلی‌ها دارای کف‌سازی متفاوتی هستند و صندلی‌ها با سطل‌های زباله در فواصل مشخص قرار گرفته‌اند همچنین با ایجاد لبه در کناره‌های باغچه و حریم مشخصی برای باغچه‌ها در نظر گرفته شده است</p>
<p>گوناگونی و یکنواختی</p>	<p>در معماری ایرانی نه گوناگونی به طور مطلق موجود است و نه یکنواختی، بلکه قرابتی موزون مابین این دو مفهوم به چشم می‌خورد.</p>		<p>در طراحی درب ورودی فرعی باغ ارم که در مسیر پیاده‌رو قابل مشاهده است از متریال آجر استفاده شده است که رنگ و بافت آجر با شکل‌های متفاوت استفاده شده در طرح و رنگ آبی بکار برده شده در نمای ورودی همخوانی زیادی دارد.</p>
<p>تعادل</p>	<p>شهرسازی و معماری ایرانی-اسلامی متعادل است. در معماری نیز تعادل میان اجزا تشکیل دهنده فضاهای معماری، به ویژه در نماها و احجام قابل درک و شناسایی است. تعادل مصداق اصل عدل در اصول دین است.</p>		<p>توجه به معلول در جلوی باغ ارم با احداث پل بر روی جوی آب امکان دسترسی معلولین فراهم شده است می‌توان در فواصل منظم حضور پل بر روی باغچه‌ها را مشاهده کرد همچنین محل‌های خط‌کشی عبور عابر پیاده در راستای این پل‌ها دیده می‌شود. تعداد صندلی‌ها با توجه به حجم افراد پیاده و تردد زیاد عابران در این مسیر تعداد مکان‌های نشستن ناکافی است و گاهی افراد از دیوارهای کوتاه زیر نرده‌ها برای نشستن استفاده می‌کنند می‌توان با زیاد کردن پهنای این دیوار در بعضی مکان‌ها و همچنین طبیعی پوشش مناسب</p>

<p>فضاهای نشست را افزایش داد روشنایی تعویض لامپ‌های تزئینی که در کنار خیابان تلاش‌ها در زیباسازی محیط تأثیر قابل توجهی داشته‌است اما قرارگیری این لامپ‌ها که در فواصل منظم قرار گرفته باعث خیرگی چشم می‌گردد بهتر است با طبیعی پوشش فایبرگلاس بر روی آن‌ها از ایجاد خیرگی جلوگیری کرد روشنایی منطقه در شب قابل قبول نیست و فضا نیمه تاریک از همچنین تابلوهای آیات قرآنی و احادیث بر روی آن‌ها نوشته شده در شب قابل رؤیت نیستند بهتر است با طراحی نورهای نواری بر روی لبه پائینی تابلوها و اضافه کردن لبه پائینی برای جلوگیری از خیرگی در هنگام نصب لامپ بر روی آن کاربرد تابلوها را در شب نیز فعال کرد</p>			
<p>در روبروی در ورودی اصلی از میلان شهری متنوعی از قبیل آب‌خوری تلفن عمومی صندوق صدقات تابلویی که نقشه شهر شیراز بر روی آن نصب شده و کیوسک روزنامه‌فروشی به چشم می‌خورد در طول مسیر مشاهده می‌شود که در باغچه‌های نزدیک نرده‌ها درون باغ گیاهان بالا رونده کاشته شده است و سبب زیبایی بیشتر محیط گردیده‌است</p>		<p>در هیچ یک از شهرهای ایرانی- اسلامی دو معبر کاملاً همسان وجود ندارد. با استفاده از بازی نور و سایه و گیاه و به کارگیری عناصر نمادین در محل تقاطع معابر و پیچ و هم گذرها، فضای حرکتی متنوعی را برای عابرین فراهم نموده است.</p>	تنوع
<p>باغ ارم در تمامی فصول دارای بازدیدکننده‌های فراوانی است البته این تعداد در فصول بهار و تابستان به اوج خود می‌رسد برای غلبه بر گرمای خورشید سایه‌بان‌های طبیعی درختان در طول مسیر باعث ایجاد حداقل تابش خورشید در مواقع گرم می‌باشد استفاده از نرده به جای دیوار صلب امکاناتی برای افراد پیاده علاوه بر این که دارای زیبایی بصری سبب می‌گردد تا عابران بتوانند در هنگام پیاده‌روی از زیبایی بصری باغ استفاده کنند البته باید توجه کرد که در تمام طول مسیر این زیبایی حفظ شود و از قرار دادن وسایلی که از نظر بصری نامطلوب است پرهیز شود و یا با تمهیداتی نظیر نصب تابلوهای اطلاعاتی و یا قرار دادن عکس‌هایی که جذابیت بصری را برای افراد دارند مانند تصاویر قدیمی باغ پوشانده شوند</p>		<p>هماهنگی با شرایط آب‌وهوایی از عوامل بسیار مهم در اصول معماری و شهرسازی است به‌منظور طراحی موفق بررسی شرایط اقلیمی شهر شیراز جهت نیل به معماری پایدار عناصر اقلیمی حداکثر و حداقل تمام میانگین رطوبت بارش باد و ساعات آفتابی شهر شیراز باید مورد توجه قرار گیرد باید توجه داشت عناصر شهری و عملکرد آن‌ها همواره از عناصر و عوامل آب‌وهوایی متأثر بوده و هستند</p>	هماهنگی با طبیعت
<p>می‌توان به انعطاف‌پذیری فضاها در منطقه مورد مطالعه بیشتر توجه کرد لبه‌هایی که در زیر نرده‌ها ساخته شده و مرز بین پیاده‌رو و با قصد دارای ارتفاع کوتاهی هستند و با کمی بهتر طراحی کردن را هم می‌توان به‌عنوان فضایی برای نشستن و استراحت استفاده شوند در فواصل مشخص بر روی نرده‌ها تابلوهایی نصب شده که بر روی آن‌ها احادیث و آیات قرآنی چاپ شده‌است البته بهتر است برای اطلاع‌رسانی‌ها ی مهم مکانی مناسب در نظر گرفته شود</p>		<p>چند کارکردی بودن فضاها و عناصر در معماری و شهرسازی ایران تنها پاسخ‌گوی یک کارکرد خاص نیستند و مجموعه‌ای از نیازها را هم‌زمان تامین می‌کنند چنین ویژگی سبب تحکیم کارکردی معنایی و فنی و واجد ارزش است ۷</p>	چند کارکردی بودن فضاها و عناصر

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها:

آنچه که معماری ایرانی و اسلامی خوانده می‌شود از یک سو ریشه در مبانی نظری دین مبین اسلام و از دیگر سو ریشه در فرهنگ ایرانی دارد. شهر ایرانی اسلامی مفهومی برای معرفی شهرهایی است که از یک سو متأثر از فرهنگ و آموزه‌های دینی و ارزش‌های اسلامی است و از سوی دیگر دارای پشتوانه عظیم تاریخ و تمدن ایرانی می‌باشد. ایران به‌عنوان سرزمینی کهن در زمینه‌های مختلف از جمله معماری دارای جایگاه ویژه‌ای بوده‌است و معماری ایرانی به لحاظ کاربری‌های متنوع و اقلیم‌ها و فرهنگ‌های متفاوت به‌عنوان یک سبک شاخص در جهان شناخته می‌شود. توجه بیش‌ازحد به عملکرد در دیدگاه مدرن بسیاری از وجوه ادراکی فضاهای معماری را در ارتباط با مخاطب کم‌رنگ کرده‌است، خلأ معنا بیش‌از پیش در جوامع امروز خودنمایی می‌کند علت این که جامعه امروز از نظر معماری دچار نوعی بی‌هویتی شده غفلت از گذشته و در مواردی فراموش کردن ارزش‌های پایداری اجتماعی است. در تعاریف مطرح‌شده برای طراحی پایدار گاهی بیشتر بر ایده پایداری محیطی در ارتباط با معماری تأکید می‌شود؛ اما نباید نادیده گرفت که معماری به‌عنوان یک پدیده که زاده تفکر انسانی است و برای آسایش و آرامش انسان به وجود می‌آید وابسته به نحوه نگرش و بنیان‌های فکری اوست. با دیدی منصفانه به این قضیه می‌توان دریافت که هدف از آفرینش معماری تنها پاسخ‌گویی آن به نیازهای فیزیکی و مادی نیست و هدفی بس والاتر که آن برقراری ارتباط با عمیق‌ترین احساسات و عواطف انسانی اصل بر آن مترتب می‌باشد. در این میان توجه به رویکرد طبیعت‌گرا و انسان‌مداری طراحی پایدار با تأکید بر اصولی از قبیل استحکام، زیبایی و فایده (که در دیدگاه‌های فلاسفه باستان نیز مطرح بوده) به‌عنوان شاخصه‌های کلی طراحی پایدار قابل توجه است. کشور ایران با دارا بودن تمدن بسیار کهن از دیرباز در زمینه معماری همواره سرآمد معماری جهان بوده و سبک‌ها و شیوه‌های مختلفی را برای طراحی شهری به‌جا گذاشته‌است. برخی عوامل مورد توجه در معماری ایرانی اسلامی شامل وحدت و کثرت نظم تعادل گوناگونی و یکنواختی هماهنگی چند کاربردی بودن فضا و عناصر است که می‌توان توجه به این موارد را در سیاست‌گذاری طراحی فضاهای شهری با هدف ایجاد مکانی مطلوب‌تر مدنظر قرار داد. این امر موجب افزایش پایداری اجتماعی و هرچه پویاتر و سرزنده‌تر شدن فضای شهری می‌گردد.

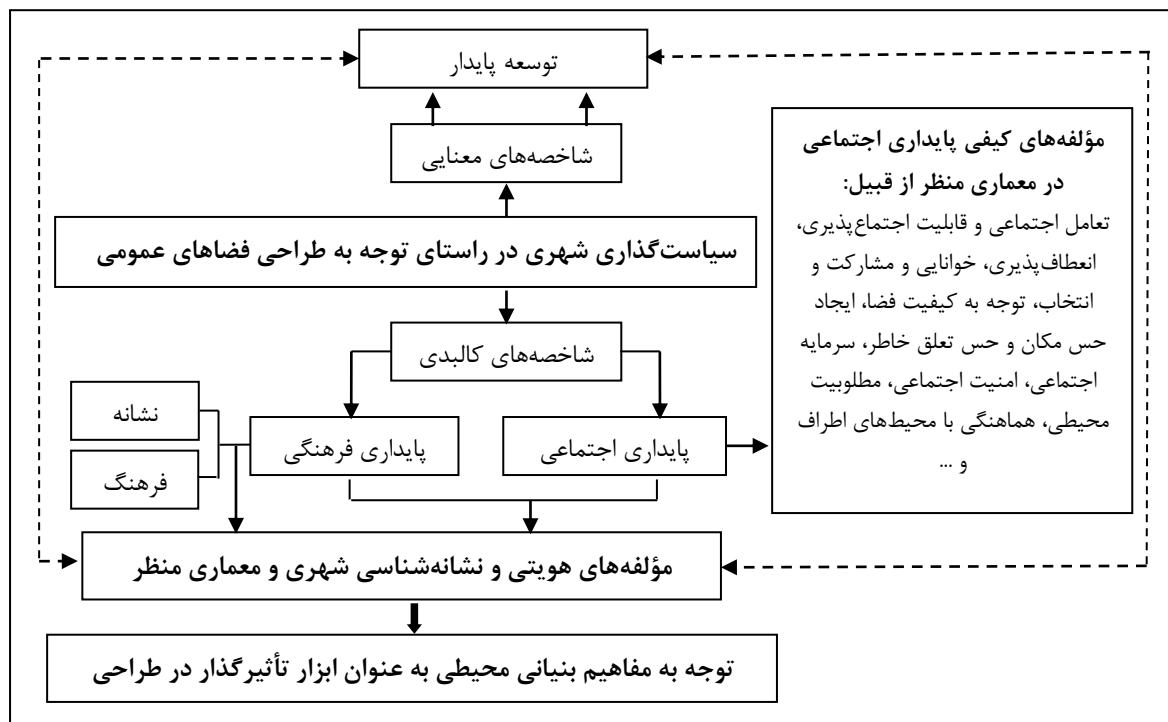
با مقایسه بین معیارهای مطرح‌شده و شاخص‌های پایداری اجتماعی می‌توان استنباط کرد که مردم لذت را از محیطی کسب می‌کنند که ساختار آن الزامات مربوط به الگوهای جاری رفتار و آسایش فیزیولوژیک مورد نیاز آنها را به‌خوبی تأمین کند، به‌عبارت‌دیگر به نیازهای فیزیولوژیکی شخصیتی، اجتماعی و فرهنگی پاسخ دهد. با فرض این که محیطی الزامات مربوط به الگوهای جاری رفتار و نیازهای یاد شده را به‌خوبی تأمین کند، در صورتی از نظر زیبایی‌شناسی نیز لذت‌بخش است که واجد ارزش‌هایی باشد که در این میان ارزش ساختار یا الگوهای محیط و نیز ارزش‌های نمادین که نشأت گرفته از تصاویر ذهنی ایجاد شده از طریق ارزش‌های حسی می‌باشد جایگاهی ویژه دارند. قابل ذکر است توجه به مقوله حس مکان از مهم‌ترین مفاهیم کیفیت‌بخشی به فضای معماری است. چگونگی ادراک نشانه‌ها و عوامل معنا ساز در ایجاد و تقویت حس مکان محور اصلی این تحقیق قرار گرفته‌است که می‌تواند دستاوردی راه‌گشا در جهت ارتقای کیفیت فضای شهری محسوب شود. حس مکان علاوه‌براین که موجب احساس راحتی از یک محیط باز می‌شود از مفاهیم فرهنگی موردنظر مردم، روابط اجتماعی جامعه در یک مکان مشخص حمایت کرده و باعث یادآوری تجارب گذشته با دستیابی به هویت برای افراد می‌شود. مهم‌ترین عوامل مؤثر حس مکان در دو دسته معانی و ساختار کالبدی فضا قابل‌بررسی هستند. علاوه‌بر مؤلفه‌های کالبدی که نقشی مؤثر در شناخت ساختار و درک فضا دارند، معانی با ایجاد ادراکی درونی از فضا، عاملی در به وجود آمدن هویت، زیبایی و لذت از فضای ساخته‌شده هستند. در این راستا توجه به هویت فرهنگی جامعه در ساختار کالبدی شهر مقوله‌ای قابل اهمیت است. نمودار شماره ۳ روند پژوهش را در راستای سیاست‌گذاری شهری برای توجه به مفاهیم بنیادین محیطی به عنوان ابزار تأثیرگذار در طراحی فضاهای عمومی مطرح می‌سازد.

پیشنهادها:

با توجه به پژوهش صورت گرفته و در راستای سیاست‌گذاری برای محیط شهری توجه به موارد زیر توصیه می‌گردد:

- توجه به نیازهای فیزیولوژیکی، شخصیتی، اجتماعی و فرهنگی افراد جامعه در طراحی فضاهای شهری
- توجه به پاسخگو بودن فضای شهری در تأمین نیازهای مردم جامعه و تأمین الزامات الگوهای جاری رفتار
- توجه به مقوله حس مکان به عنوان یک مفهوم کیفی در طراحی فضا (شهری و معماری)
- توجه به مقوله ادراک و تقویت عوامل معنا در طراحی فضای عمومی در شهر
- توجه به مؤلفه‌های کالبدی و معنایی در طراحی فضای عمومی در شهر در راستای شناخت ساختار و درک فضا
- توجه به هویت فرهنگی جامعه در ساختار کالبدی شهر

- توجه به مؤلفه‌های کیفی پایداری اجتماعی و مؤلفه‌های هویتی شهر در طراحی فضاهای عمومی شهر
- توجه به مفاهیم بنیانی محیطی به عنوان ابزار تأثیرگذار در طراحی فضاهای عمومی

نمودار ۳- سیاست‌گذاری شهری در راستای توجه به مفاهیم بنیادین محیطی به عنوان ابزار تأثیرگذار در طراحی فضاهای عمومی

Reference:

1. Amid, H. (1955): *Amid Persian Dictionary*, Amirkabir Publishing Institute, Tehran. (in Persian)
2. Arianpour, Ahmad (2001): *Sociological field*, Extensive publishing, Tehran. (in Persian)
3. Bemanian, M. R., Mahmoudinejad, H. (2006): *Welfare-oriented urban planning to improve the quality of life*, Publisher: Organization of Municipalities. (in Persian)
4. Brouwer, R. et al. (2004): *Integrated ecological, economic and social impact assessment of alternative food control policies in the Netherlands*, *Ecological Economics*. vol.50. Issue 1-2. pp.1-21.
5. Cirella, G. T., & Tao, L. (2010): *The index of sustainable functionality: an application for measuring sustainability*, *International Journal of Human and Social Sciences*, Vol. 5, No. 5, pp 279-285.
6. Cullen, G. (1998): *The Concise Townscape*, translated by Manouchehr Tabibian, Tehran, University of Tehran Publishers. (in Persian)
7. Dempsey, N. Brown. C. Bramely. G (2012): *The key to sustainable urban development in uk cities? The influence of density on social sustainability*, Volume 77, *Progress in planning*, N77, pp89-141, www.elsevier.com/locate/pplann
8. DFID (2002): *Indicators for Socially Sustainable Development*. http://livelihood.org/info/docs/wssd_indbr.pdf
9. Golkar, K. (2007): *"Liveliness and vitality in the city with the help of urban design"*, *Shahrnegar Magazine*, Volume 7, Issue 39, Pages 24-28. (in Persian)
10. GTZ (2004): *Chance for Socially sustainable Development*, Programmed Office for Social and Ecological Standards. Email; social-ecological-standards@gtz.de
11. Hartmut, B. (1999): *Indicators for Sustainable Development: Theory, Method, Applications*. *Winnipeg, Man: International Institute for Sustainable Development*. Available, on: www.worldcat.org/isbn/1895536138. <http://www.pseez.ir>

12. Heidari, A., Tarfieh. M. (2021): *Evaluation of urban space based on the adaptation of physical, mental and social space (Case study: Chamran Park, Shiraz)*, Journal of Urban Environmental Policy, Volume 1, No 3, Pages 75-90. (in Persian)
13. Jamali haji hassan sofla, E., Nematollahi Bonab, S. (2021): *Investigating and evaluating the role of citizens and their social participation in achieving sustainable urban development goals (case study: Tabriz city)*, Journal of Urban Environmental Policy, Volume 1, Issue 1, Pages 95-112. (in Persian)
14. Khakpour, J. (2015): *Social sustainability in the design of cultural complexes*, National Conference on Iranian-Islamic Architecture and Urbanism, Rasht. (in Persian)
15. Madanipour, A. (2005): *"Urban space design (an approach to the social-spatial process)"*, translated by Farhad Mortezaei, Tehran, Tehran City Processing and Planning Company Publications. (in Persian)
16. Moein, M. (1971): *Moein Persian Dictionary*, Behzad Publishing, Tehran. (in Persian)
17. Moffat, I., Hanley, N., Wilson, M.D. (2001): *Measuring and modeling sustainable Development*, Taylor & Francis Press, London, first edition, 305 pages.
18. Naghizadeh, M. (2008): *"Reflections on the Relationship between Cultural Stability and the Culture of Sustainability"*, Collection of Articles on Sustainable Urban Development, University of Tehran Publishers, First Edition, Tehran, p. 206. (in Persian)
19. Nasr, T. (2017): *The Significance of "Iranian Urban Semiotics" in Tourism in Line with Future Study of Urban Planning and Sustainable Development*, journal of Regional Planning, Volume 6, Issue 24, Pages 189-200. (in Persian)
20. Nasr, T. (2018): *Explanation of Components of the Physical Identity of Iranian Traditional Cities*, Armanshahr Journal of Architecture & Urban Development , Volume 10, Issue 21, Pages 231-246. (in Persian)
21. Nasr, T. (2019): *The Significance of "Future Studies" in Urban Sustainable Development Scenarios (Case study: Shiraz city)*, International Journal of Urban and Rural Management, Volume 18, Issue 55, Pages 189-208. (in Persian)
22. Nastaran, M., Ghasemi, V. (2013): *"Assessment of Indices of Social Sustainability by Using Analytic Network Process (ANP)"*, Journal of Applied Sociology, Volume 24, Issue 3, Pages 155-173. (in Persian)
23. Nurse, K. (2006): *Culture as the Fourth Pillar of Sustainable Development*, Institute of International Relations.
24. Overton, J. & Scheyvens, R. (1999): *Strategies for Sustainable Development: Experience from the Pacific*, UNSW Press, First Edition, 306 pages.
25. Pahlavan, Changiz (1999): *Cultural Studies: Discourses on Culture and Civilization*, Ghatreh Publishing, Tehran. (in Persian)
26. Pourtaheri, Mehdi, (Winter 2011): *Measurement and Priority Social Sustainability in Rural Regions with Using TOPSIS-FUZZY Technique Based on Order Preference by Similarity to an Fuzzy Ideal Solution (Case Study: Khodabandeh Country Rurals in Central Part)*, Rural Research, Volume 1, Issue 1, Pages 1-31. (in Persian)
27. Rafie, J. (2006): *Aggressive Culture, Productive Culture*, Ettelaat Publisher. (in Persian)
28. Ranjbari, Z. (2010): *An article on social sustainability in the context of a healthy community, Shiraz*. (in Persian)
29. Rastbin, S., Jafari, Y., Daram, Y., Moazezi, A. M.(2012): *Research on Relationship between Environmental Qualities and Continuation of Urban Life in Public Realm*, Bagh-e Nazar Magazine, Volume 9, Issue 21, Pages 3-82. (in Persian)
30. Salehi Milani, S., Mohammadi, M. (2011a): *The Objectives and Indicators towards Cultural Sustainability*, Journal of Architecture and Urban Planning, Volume 3, Issue 5, Pages 81-99. (in Persian)
31. Salehi Milani, S., Mohammadi, M. (2011b), *Presenting Indicators for Cultural Sustainability (Case Study: Tehran)*. Journal of Urban and Rural Management, Volume 9, Issue 27, Pages 41-58. (in Persian)

32. Servaes, J.; E. Polk; S. Shi; D. Reilly and T. Yakupitijage, (2012): *Towards a framework of sustainability indicators for 'communication for development and social change' projects*, International Communication Gazette, 74: 99, DOI: 10.1177/1748048511432598.
33. Shariatmadari, A. (2001): *Society and Education*, Amirkabir publishing, Tehran. (in Persian)
34. Siwar, C., Mahmudul Alam, M., Wahid Murad, M., Al-Amin, A. G. (2009): *A Review of the Linkages between Climate Change, Agricultural Sustainability and Poverty in Malaysia*, International Review of Business Research Papers, Vol. 5 No. 6, pp 309- 321.
35. Teimouri, I. (2013): *Evaluating Social Sustainability Using Fuzzy Logic (Case Study: Tehran)*, Quarterly Geography, Volume 10, Number 35, Pages 19 – 39. (in Persian)
36. Tibbalds, F. (1992): *Making people friendly towns: Improving the public environment in towns and cities*. Longman Press, Harlow, Essex
37. UN (2007): *Indicators of sustainable Development: Guidelines and methodologies*, United Nations, New York, Third Edition, October, 97 pages.
38. Vallance. S. et al (2011): *what is social sustainable laity? A clarification of concepts*. Geoforum 42. pp 342-348, Journal home page. www.elsevier.com/locate/geoforum
39. Zahed, S. (2005): *On cultural development in Iran*, Rahbord Tousee Magazine, Volume 1, Issue 3, Pages 81-93. (in Persian)
40. Zakerhaghighi, K., Ashurloo, M. (2021): *Formulation of effective policies on creating a network of urban green spaces with an emphasis on spatial justice (Case study: Twelve districts of Hamadan city)*, Journal of Urban Environmental Policy, Volume 1, No 3, Pages 17-30. (in Persian)